

АНОТАЦІЯ

Ткачук Д.Ю. Публічне управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281–Публічне управління та адміністрування. – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2025.

Дисертаційна робота присвячена вирішенню наукового завдання, яке полягає в узагальненні теоретичних засад публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу України та розробці практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

У роботі сформовано понятійно-категорійний апарат публічного управління через уточнення змістового наповнення таких категорій: *«публічне управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу»* – система взаємопов'язаних дій державних, місцевих та громадських інституцій щодо розподілу управлінських функцій, ефективного використання фінансових ресурсів, створення дієвих механізмів управління та залучення громадськості до прийняття рішень задля забезпечення сталого розвитку машинобудівного комплексу, підвищення його конкурентоспроможності й стійкості; *«параметр впливу публічного управління на фінансову діяльність машинобудівного комплексу»* – величина наслідків зміни стану фінансової діяльності машинобудівного комплексу внаслідок дії суб'єктів публічного управління.

Побудовано організаційну модель реалізації стратегічних орієнтирів розвитку публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу України, що ґрунтується на взаємозв'язку складових елементів і є основою впровадження стратегічних напрямів реалізації ефективних управлінських рішень в державній промисловій політиці. Дана модель спрямована на удосконалення діяльності публічного управління фінансовою

діяльністю машинобудівного комплексу України з метою зростання його прибутковості та зміцнення ринкових позицій.

Удосконалено науково-теоретичні засади сутнісної ідентифікації поняття публічного управління та з'ясування його ролі в аспекті фінансової діяльності машинобудівного комплексу шляхом детального розкриття змісту, характеристики функцій і аналізу зміни підходів, що свідчить про існування потреби у формуванні стратегічних орієнтирів із метою підвищення ефективності системи публічного управління машинобудівного комплексу.

Розкрито методологічні основи дослідження публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу, що поєднує системний, синергетичний і вартісний підходи, сприяє формуванню системно-вартісної концепції управління як системного чинника консолідації економічного ефекту та системи цінностей машинобудівного комплексу, що приведе у відповідність інтереси та наміри всіх зацікавлених сторін, а також дасть можливість побудувати структуру ендегенного середовища системи публічного управління на основі таких підсистем: організаційної, аналітичної та фінансової.

Встановлено, що в умовах високотехнологічного розвитку та зростання конкуренції на ринках товарів машинобудівного комплексу, актуалізується питання збільшення фінансового потенціалу господарських суб'єктів, котрий, з одного боку, забезпечував би стійкість і стабільність функціонування комплексу, а з іншого – його економічне зростання. Практика реалізації інноваційних завдань формує високу репутацію суб'єкта, яка є особливо цінною конкурентною перевагою і сприяє залученню фінансових ресурсів.

Визначено, що незважаючи на вагомий потенційний вплив і значення машинобудівного комплексу для національної економіки, його потенціал в Україні є нереалізованим, що пов'язано з регіональною диспропорцією економічного розвитку, відсутністю гнучких механізмів адаптації до ринкових змін, війною та неефективною державною політикою. Як результат – нестача висококваліфікованого персоналу, суттєве скорочення питомої ваги машинобудівної продукції в промисловому секторі, зростання її металоємності

та собівартості, що супроводжувалось одночасним зменшенням інвестиційної активності та інноваційності виробництва.

З'ясовано, що ефективність управління фінансовою діяльністю підприємств машинобудівного комплексу в Україні має низький рівень за умов потужних зовнішніх викликів. Відзначаючи в цілому позитивно намагання підприємств продовжувати та покращувати свою роботу, слід підкреслити значну роль держави та необхідність удосконалення державної політики та стратегії управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу. Зважаючи на щоденні потреби України по забезпеченню безпеки, захисту і повернення своїх територій, а також євроінтеграційний вектор політики країни, саме машинобудівний комплекс відіграє ключову роль у промисловості, здатний посилити не тільки обороноздатність держави та зменшити її залежність від зовнішньої допомоги, а і зміцнити економіку країни шляхом зростання ВВП та створення нових робочих місць і умов для повернення працездатного населення.

Охарактеризовано внутрішні чинники в контексті публічного управління, що спричинили негативні тенденції стану машинобудівного комплексу України, а саме: слабкий захист національних економічних інтересів у частині збереження та посилення українських позицій на міжнародному ринку машинобудівної продукції в умовах лібералізації зовнішньої торгівлі; низька результативність державної політики щодо формування ефективних стимулів та сприятливих умов щодо підвищення інвестиційної привабливості вітчизняного машинобудівного комплексу; відсутність єдиної державної політики підтримки та розвитку машинобудівного комплексу України, яка б передбачала чітко визначені стратегічні напрями і тактичні заходи з урахуванням національних економічних та оборонних інтересів держави.

Обґрунтовано параметри впливу публічного управління на фінансову діяльність машинобудівного комплексу України через їх узагальнення та класифікацію за такою структурою класифікаційних ознак: залежно від напрямку впливу публічного управління на фінансову діяльність машинобудівного комплексу (правові, організаційні (адміністративні), фінансові, інвестиційні,

кредитні, соціальні); залежно від характеру впливу (стимулюючі та стримуючі); залежно від джерела походження (глобальні, зовнішні і внутрішні). Запропонована класифікація дасть можливість підвищити ефективність і точність формування стратегічних орієнтирів публічного управління в частині розвитку українського машинобудівного комплексу в сучасних реаліях.

Узагальнено та упорядковано зарубіжний досвід публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу та сформовано пропозиції для впровадження найкращих практик. Розроблено модель механізму імплементації зарубіжного досвіду публічного управління фінансовою діяльністю в машинобудівному комплексі, яка передбачає взаємодію таких функціональних блоків: нормативно-правовий блок; фінансовий блок; інституційний блок; організаційний блок.

У процесі дослідження розроблено стратегічні напрями розвитку публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу України, які передбачають: адміністративний – формування ефективної адміністративної системи стратегічного управління; інвестиційний – створення умов для залучення інвестицій та покращення інвестиційної політики; кредитний – використання кредитних інструментів для удосконалення фінансової діяльності машинобудівного комплексу; організаційно-правовий – реалізація організаційних заходів та нормативно-правових змін та податковий напрям – податкове стимулювання для підтримки та розвитку фінансової діяльності машинобудівних підприємств. Зазначені стратегічні напрями можуть бути використані як підґрунтя для формування і впровадження принципово відмінної від існуючої стратегії публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу України та виконувати функцію рамкової програми для конкретизації інструментів стимулювання і підтримки розвитку вітчизняного машинобудування.

Розроблено дорожню мапу реалізації стратегічних напрямів розвитку публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу з метою ефективного досягнення очікуваних результатів. Зазначені в дорожній

мапі часові періоди можуть бути змінені відповідно до поточної економічної та військової ситуації, враховуючи нестабільність як економічних процесів, так і ситуації на фронті. Важливою є послідовність реалізації напрямів, адже саме такий порядок дій забезпечить ефективне досягнення поставлених стратегічних завдань.

Побудовано регресійну модель, на основі якої здійснено аналіз результатів основної, інвестиційної діяльності машинобудівного комплексу України, які визначають прийняття управлінських рішень щодо окреслення напрямів відновлення провідної ролі машинобудування в технічному переоснащенні української економіки.

Доведено, що регресійний аналіз як широковживаний інструмент прогнозування економічних явищ і процесів дозволяє зорієнтуватися в середовищі війни і перейти до вибору варіантів дій на певний стратегічний період в управлінні фінансово-господарською діяльністю суб'єктів машинобудівного комплексу. Обґрунтовані прогнози щодо розвитку машинобудівного комплексу України дають можливість створити уявлення про оптимістичний та песимістичний варіанти розвитку подій, зосередивши увагу на чинниках, які сприяють позитивним тенденціям.

Ключові слова: публічне управління, держава, машинобудівний комплекс, фінансова діяльність, економічна нестабільність, державне управління, державна підтримка, державна промислова політика, сталий розвиток, територіальні громади, стратегічний розвиток, інноваційний розвиток, інвестиції, інновації, інвестиційний клімат.

ABSTRACT

Tkachuk D.Yu. Public management of the financial activity of the machine-building complex of Ukraine. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining a degree of Doctor of Philosophy in specialty 281 Public Administration and Governance. – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 2025.

The dissertation is devoted to solving the scientific task of generalizing the theoretical foundations of public management of financial activities of the machine-building complex of Ukraine and developing practical recommendations for its improvement.

The work forms the conceptual and categorical apparatus of public management by clarifying the content of the following categories: “public management of the financial activity of the machine-building complex” – a system of interrelated actions of state, local and public institutions regarding the distribution of management functions, efficient use of financial resources, creation of effective management mechanisms and involvement of the public in decision-making to ensure sustainable development of the machine-building complex, increase its competitiveness and sustainability; “parameter of influence of public management” – the magnitude of the consequences of changes in the state of financial activity of the machine-building complex as a result of the actions of public management entities.

It was built an organizational model for implementing strategic guidelines for the development of public management of the financial activities of the machine-building complex of Ukraine, which is based on the interconnection of its constituent elements and is the basis for implementing strategic directions for the implementation of effective management decisions in the state industrial policy. This model is aimed at improving the public management of the financial activities of the machine-building complex of Ukraine in order to increase its profitability and strengthen its market position.

The scientific and theoretical foundations of the essential identification of the concept of public management and clarification of its role in the aspect of financial activity of the machine-building complex are improved by means of a detailed disclosure of the content, characteristics of functions and analysis of changes in approaches, which indicates the need to form strategic guidelines in order to increase the efficiency of the public management system of the machine-building complex.

The methodological foundations for researching the public management of the financial activities of the machine-building complex are disclosed, which combines systemic, synergistic and cost approaches, and contributes to the formation of a systemic and cost concept of management as a systemic factor in consolidating the economic effect and the value system of the machine-building complex, which will bring the interests and intentions of all stakeholders into line, as well as make it possible to build the structure of the endogenous environment of the public management system on the basis of the following subsystems: organizational, analytical and financial.

The dissertation establishes that in the context of high-tech development and growing competition in the markets of engineering goods, the issue of increasing the financial potential of economic entities is becoming relevant, which, on the one hand, would ensure the sustainability and stability of the complex, and on the other - its economic growth. The practice of implementing innovative tasks forms a high reputation of an entity, which is a particularly valuable competitive advantage and helps to attract financial resources.

It is determined that despite the significant potential impact and importance of mechanical engineering for the national economy, it should be noted that in Ukraine its potential is unrealized, which is due to the regional imbalance of economic development, the lack of flexible mechanisms for adapting to market changes, the war and ineffective public policy, including with regard to the financial activities of machine-building enterprises. As a result, there is a shortage of highly qualified personnel, a significant reduction in the share of machine-building products in the industrial sector, an increase in their metal intensity and cost, accompanied by a simultaneous decrease in investment activity and production innovation.

It has been found that the efficiency of financial management of machine-building enterprises in Ukraine is low in the face of powerful external challenges. While noting the generally positive efforts of enterprises to continue and improve their work, it is necessary to emphasize the significant role of the state and the need to improve the state policy and strategy for managing the financial activities of the machine-building complex. Given the daily needs of Ukraine to ensure security, protection and return of its territories in the war, as well as the European integration vector of the country's policy, machine building is a key industry sector that can strengthen not only the defense capability of the state and reduce its dependence on foreign aid, but also strengthen the country's economy by increasing GDP and creating new jobs and conditions for the return of the able-bodied population.

The internal factors in the context of public management that caused negative trends in the state of the machine-building complex of Ukraine are characterized, namely: weak protection of national economic interests in terms of preserving and strengthening Ukrainian positions in the international market of machine-building products in the context of foreign trade liberalization; low efficiency of the state policy on the formation of effective incentives and favorable conditions for increasing the investment attractiveness of the domestic machine-building complex; lack of a unified state strategy to support and develop Ukraine's machine-building complex, which would provide for clearly defined strategic directions and tactical measures, taking into account the national economic and defense interests of the state.

The parameters of the impact of public management on the financial activities of the machine-building complex of Ukraine are substantiated by generalizing and classifying them according to the following structure of classification features: depending on the direction of influence of public administration on the financial activities of the machine-building complex (legal, organizational (administrative), financial, investment, credit, social); depending on the nature of the impact (stimulating and restraining); depending on the source of origin (global, external and internal). The proposed classification will make it possible to increase the efficiency and accuracy of

forming strategic guidelines for public management in terms of the development of the Ukrainian machine-building complex in modern realities.

The foreign experience of public management of the financial activities of the machine-building complex is generalized and organized, and proposals for the implementation of best practices are formulated. A model of the mechanism for implementing foreign experience of public management of financial activities in the field of mechanical engineering has been developed, which provides for the interaction of the following functional blocks: regulatory and legal block; financial block; institutional block; organizational block.

In the course of the study, strategic directions for the development of public management of the financial activities of the machine-building complex of Ukraine have been developed, which include: administrative – formation of an effective administrative system of strategic management; investment – creation of conditions for attracting investments and improving investment policy; credit – use of credit instruments to improve the financial activities of the machine-building complex; organizational and legal – implementation of organizational measures and regulatory and legal frameworks. These strategic directions can be used as a basis for the formation and implementation of a fundamentally different strategy of public management of the financial activities of the machine-building complex of Ukraine and serve as a framework program for specifying tools to stimulate and support the development of domestic machine-building.

A roadmap for the implementation of strategic directions for the development of public management of the financial activities of the machine-building complex has been developed in order to effectively achieve the expected results. The time periods indicated in the roadmap may be changed in accordance with the current economic and military situation, given the instability of both economic processes and the situation at the front. The sequence of implementation of the directions is important, as this procedure will ensure the effective achievement of the strategic objectives.

A regression model is built on the basis of which the results of the main investment activity of the machine-building complex of Ukraine are analyzed, which

determine the adoption of managerial decisions on the directions of restoring the leading role of machine-building in the technical re-equipment of the Ukrainian economy.

It is proved that regression analysis, as a widely used tool for forecasting economic phenomena and processes, allows to orientate oneself in the environment of war and move on to choosing options for a certain strategic period in the management of financial and economic activities of machine-building entities. Reasonable forecasts for the development of the Ukrainian machine-building complex make it possible to create an idea of optimistic and pessimistic scenarios, focusing on factors that contribute to positive trends.

Keywords: public management, state, machine-building complex, financial activity, economic instability, public administration, state support, state industrial policy, sustainable development, territorial communities, strategic development, innovative development, investment, innovation, investment climate.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Ткачук Д. Ю. Теоретичні аспекти системи публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 152-156 (0,61 д.а.).

DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1.152>

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2782/2818>

2. Щур Р. І., Ткачук Д. Ю. Публічне управління розвитком машинобудівного комплексу України в умовах економічної нестабільності. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2024. Вип. 20. Т. 2. С.112-119. *Особистий внесок (0,5 д.а.): проведено аналіз стану та тенденцій розвитку машинобудівного комплексу України за 2015-2022 рр. (0,61 д.а.).*

DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.112-119>

URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/view/8175/8275>

3. Ткачук Д. Ю. Особливості зарубіжного досвіду публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу. *Аспекти публічного управління*. 2024. Т. 12. № 3. С. 36-44 (0,98 д.а.).

DOI: <https://doi.org/10.15421/152435>

URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/1079/1056>

4. Ткачук Д. Ю. Механізм оцінки ефективності впливу публічного управління на фінансову діяльність машинобудівного комплексу України. *Наукові перспективи*. 2025. №1 (55). С. 514-523 (0,7 д.а.).

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-514-523](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-514-523)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/19388/19393>

Статті в іноземних наукових виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах (Scopus):

5. Tkachuk I. H., Melnychuk Yu. M., Tkachuk D. Yu., Kyryliuk I. M., Solodzhuk T. V. Economic Mechanism for Managing the Strategic Development of Territorial Communities. *TEM Journal*. 2020. Vol. 9. № 4. P. 1606-1613. ISSN 2217-8309, (Scopus, Q4). *Особистий внесок (0,2 д.а.): систематизовано ознаки економічної незалежності регіону, внесок у розробку концепції територіальної диверсифікації, зокрема в частині управління інноваційно-інвестиційного розвитку економіки регіону та у формування підходів до створення національних інноваційних екосистем, кластерних програм для розвитку територіальних громад (0,88 д.а.).*

DOI: <https://doi.org/10.18421/TEM94-36>

URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221087374&origin=recordpage>

Публікації за матеріалами конференцій:

6. Ткачук Д. Ю. Теоретичні основи сутності фінансових ресурсів підприємства. *Science and technology: problems, prospects and innovations: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Осака, Японія,*

17-19 листопада 2022 р.). Осака: CPN Publishing Group, 2022. С. 695-698. (0,14 д.а.).

URL:<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-17-19.11.22.pdf>

7. Ткачук Д. Ю. Сутність фінансових ресурсів підприємства, принципи та джерела їх формування. *Science and technology: problems, prospects and innovations*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Осака, Японія, 18-20 січня 2023 р.). Осака: CPN Publishing Group, 2023. С. 531-540. (0,34 д.а.).

URL:<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/01/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-18-20.01.23.pdf>

8. Ткачук Д.Ю. Сутність публічного управління, його принципи та функції. *Innovations and prospects in modern science*: матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф. (м. Стокгольм, Швеція, 28-30 серпня 2023 р.). Стокгольм: SSPG Publish, 2023. С. 147-152. (0,26 д.а.).

URL:<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/08/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-IN-MODERN-SCIENCE-28-30.08.23.pdf>

9. Ткачук Д. Ю. Значення публічного управління фінансовою діяльністю машинобудівного комплексу. *Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Чернігів, 19 квітня 2024 р.). Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. С. 94-95. (0,13 д.а.).

URL:<https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/30223/%d0%97%d0%91%d0%86%d0%a0%d0%9d%d0%98%d0%9a%20%d0%a1%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%82%d0%b5%d0%b3%d1%96%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d0%be%d1%80%d1%96%d1%94%d0%bd%d1%82%d0%b8%d1%80%d0%b8%202024.pdf?sequence=1&isAllowed=y>